

використання матеріальної заінтересованості людини в підвищенні рівня грошової оплати праці, одержанні додаткової винагороди в тій чи іншій формі.

Стратегічне управління ефективним використанням трудового потенціалу здійснюється в процесі виконання певних

цілеспрямованих стимулюючих дій і передбачає основні напрямки роботи з персоналом; визначення засобів, форм і методів стимулювання; організація роботи щодо виконання прийнятих рішень; контроль виконання запланованих заходів; координація розроблених заходів.

Список використаних джерел:

1. Дубінський С.В. Проблеми формування трудового потенціалу підприємства / С.В. Дубінський. // Ефективна економіка. - 2013. - № 7. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_7_66.
2. Шаульська Л.В. Стратегічне управління розвитком і ефективним використанням трудового потенціалу підприємства / Л.В. Шаульська // Економіка пром-сті. — 2004. — № 5. — С. 182-189.
3. Дегтярьова І.Б. Економічні проблеми формування трудового потенціалу підприємства / І.Б. Дегтярьова, Є.О. Сітак // Mechanism of Economic Regulation. - 2013. - № 2. - С. 136-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2013_2_17.
4. Пономарьова М.С. Матеріальне стимулювання праці в економічному механізмі розвитку сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / М.С. Пономарьова ; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. — Х., 2011. — 20 с. — укр.
5. Гаврилюк Л.А. Політика доходів та організація оплати праці в розвитку соціально-трудових відносин на засадах інституційного забезпечення / Л.А. Гаврилюк, М.С. Пономарьова, І.І. Чернега // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. - 2014. - № 3. - С. 111-126. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnu_ekon_2014_3_16.

УДК 330.1:332.1

ПРОСТІР ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Мартусенко І.В. – к.г.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Інтеграційні та глобалізаційні процеси розвитку суспільства стимулювали дослідження простору як економічної категорії. Фундаментом для простору є територія, вона первинна, а базовою відмінністю між цими категоріями є те, що простір ігнорує офіційно встановлені межі, що, в свою чергу, закономірно в умовах конкуренції, глобалізації, формування центрів впливу та ринків збуту, де роль національних кордонів зменшується.

Дослідження простору, як категорії економічної, переважає у працях західних науковців. Економічний простір (*space of econoty*) являє собою насичену територію, що вміщує значну кількість об'єктів і зв'язків між ними: населені пункти, промислові підприємства, господарські й рекреаційні ділянки, комунікаційні мережі тощо [4, с. 52]. Територія інтегрує життя людей, задає структуру простору. Територія, регіон мають внутрішній простір і зв'язки із зовнішнім простором, які на сучасному етапі стають глобальними. Близькими до терміну «економічний простір» є поняття просторова (територіальна) структура економіки і просторова (територіальна) організація господарства. При цьому просторова організація трактується в першу чергу як природний порядок (облаштування) і потім – як діяльність з організації (упорядкування) простору [4, с. 52].

Вітчизняна наукова школа вивчала питання простору через призму адміністративного підходу, де поняття «регіон» та «область» досить часто розумілися як однозначні. Хоча визначення поняття «регіон» у наукових колах й досі триває так само, як і формування понять «регіональна економіка» та «просторова економіка», що концентрують увагу на закономірностях розміщення економічних агентів на території, зміщення акцентів у бік просторового аспекту регіональної економіки є незаперечним фактом.

Варто зазначити, що простір, як категорія економічна, передбачає наявність взаємозв'язків, тобто там, де є взаємодія явищ (суб'єктів), виникає їхній простір або середовище їхньої діяльності. Територія, у свою чергу, не залежить від взаємодії будь-кого, вона вже задана, тобто на визначеній території формується простір якогось суб'єкта. Взаємовідносини суб'єктів у просторі характеризуються або співробітництвом або конкуренцією. Тому, цілком справедливо вважати простір організованою територією, що характеризується конкретними геопросторовочасовими координатами, а економічний простір передбачає наявність ще й четвертого виміру – відстані.

Без сумніву «простір» є середовищем організованим і виникає як результат взаємодії

суспільних суб'єктів на території, а коли до цих відносин додається процес використання реально існуючих матеріальних і нематеріальних об'єктів згаданої території, тоді йдеться вже про економічний простір.

Категорія простору в економіку була запозичена з географічної науки й аналізувала розповсюдження явищ, об'єктів або процесів по земній поверхні; давала якісну характеристику економічних, природних, екологічних, суспільних та інших об'єктів і процесів. Але той факт, що в різних географічних координатах або на різній території ефективність життєдіяльності (виробництва) буде різною та існує її залежність від географічного положення, дозволяє говорити, що в природі простору існує економічна складова. Звідси формується просторовий методичний підхід в сучасній економіці, а теорії на базі ефектів масштабу стають об'єктом прогресивних наукових досліджень («Просторова економіка: міста, регіони і міжнародна торгівля» («*The Spatial Economy: Cities, Regions, and International Trade*»), автори П. Кругман, М. Фуджита, Е. Венейблс) [2, с. 25-26].

Сьогодні просторовою мобільністю характеризуються не лише фактори виробництва, а й організаційні структури, їх вплив одна на одну, завдяки інноваціям та новітнім технологіям системи управління можуть бути територіально віддаленими від об'єктів управління, а гіперконкуренція компаній в обмеженому просторі перестала бути феноменом. Визначальна роль простору проявляється нині практично у всіх формах економічної активності.

Серед науковців існує множина думок щодо трактування економічного простору, проте більшість вважають, що економічний простір є фактором цінності ресурсів, проявляється в розповсюдженні суспільства та його діяльності; як абстрактне поняття, економічний простір, по суті, безмежний або нескінченний, проте сегментується територіальними кордонами [1, с. 15]. Тобто простір, в якому здійснюється будь-яка економічна діяльність є економічним простором.

З категорією «економічний простір» тісно пов'язане поняття «просторова економіка» та «регіональна економіка». Західна наукова школа розділяє просторову економіку на дві складові – теорію розміщення (*location theory*) і теорію простору ринку (*theory of spatial market*), перша є розділом економічних досліджень, друга – досліджує форми і розміри ринкових просторів в умовах просторової конкуренції. Різниця між регіональною економікою й просторовою

економікою в науковій літературі окреслена нечітко. Просторова економіка нерідко розглядається як синонім терміну «регіональна економіка», тобто конструктивна наука яка досліджує просторову організацію суспільства (галузей господарства, природно-ресурсного, демографічного, працересурсного, виробничого, фінансового потенціалу, соціальної та екологічної сфери, тощо) у відповідності до законів та закономірностей розміщення на всіх територіальних рівнях (регіональному, міжрегіональному, національному та міждержавному) в межах конкретних геопросторовочасових координат [2, с. 12]. Проте різниця існує, й полягає вона у векторі пізнання. Регіональна економіка розглядає територіальні економічні системи зсередини. Просторова економіка спрямовує вектор досягнення істини всередину і ззовні, аналогічно погляду із глобальної системи.

Якщо регіональна економіка є областю науки про: основи економіки регіону, розміщення продуктивних сил, регіональні відтворювальні цикли, то просторова економіка сучасний науковий напрям, що вивчає процес і результат діяльності суб'єктів просторового розвитку, що базуються на принципах саморозвитку, на економічних відносинах з територіальними соціально-економічними системами вищого порядку і новосформованими територіальними утвореннями (територіями з особливим статусом, в т.ч., вільними економічними зонами, технополісами, науковими й технопарками, глобальними містами) [3, с. 15]. Якщо регіональна економіка вивчає закономірності та принципи формування, функціонування й розвитку економічних районів (міжгалузевих комплексів) у просторі, то просторова економіка – досліджує економічні зв'язки, взаємовідносини, просторові трансформації, як у визначених межах (місто, район, область), так і в територіальних формаціях з нечіткими чи нестійкими кордонами (зони тяжіння та впливу великих міст, транскордонні території тощо). Поняття «просторова економіка» передбачає розширення горизонтів досліджуваних процесів та явищ, вона розвивається на території, якій уже притаманна певна економічна цілісність, та на якій відбуваються взаємопов'язані, взаємообумовлені процеси, пов'язані з пошуком додаткових ефектів від сукупності якостей простору. Також простір наділений унікальними утвореннями – «центрами впливу і тяжіння», які лежать в основі просторового каркасу розвитку країни.

Отже, просторовий підхід до регіонального розвитку сприятиме формуванню

центрів тяжіння і встановлення тісних взаємозв'язків між ними, їх прискореному розвитку на основі використання місцевих конкурентних переваг, формуванню

економічного ефекту через просторовий ефект (ефект тяжіння) в глобальному економічному контексті.

Список використаних джерел:

1. Економічний простір і динаміка розвитку продуктивних сил України: теоретико-методологічні основи дослідження / Данилишин Б.М., Бистряков І.К., Дасій О.І. та ін.; за ред. Б. М. Данилишина. К.: РВПС України НАН України, 2008. 220 с.
2. Мартусенко І.В., Погрішук Б.В. Регіональна економіка: Підручник / І.В. Мартусенко, Б.В. Погрішук. – Тернопіль: Крок, 2015. – 626 с.
3. Пепа Т.В. Концептуальні основи розбудови економічного простору України / за ред. Б.М. Данилишина. Київ; Черкаси: Брама-Україна, 2007. 124 с.
4. Яскал І.В. Категорії “економічний простір” і “просторова економіка” в регіональних дослідженнях. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2016. № 2 (13). С. 48-55. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/_2016.pdf (дата звернення 26.03.2018).

УДК 330.341.1

ПЕРСПЕКТИВИ СТАРТАП-КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ ЯК ПРОГРЕСИВНОЇ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Харчук С.А. – к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

В сучасних ринкових умовах неабияке значення має діяльність стартап-компаній, яка впливає на ВВП та є важливим аспектом у підвищенні привабливості інвестиційного клімату країни, рівня інноваційного розвитку та підтримці малого та середнього бізнесу.

Дослідженням діяльності стартап-компаній займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, а також бізнесмени, які починали власну діяльність із заснування стартап-компаній. Найбільш відомими є праці таких науковців як Бланк С., Райнер Л., Ріс Е., Грем П., Пітер Т., Дорф Б., Вонг Д., Бучацький Е., Казнок Б., Пономарев Д., Корнух О., Євсейчев А. І., Каширин А. І., Пікуль В. С., Мрихіна О. Б. і т.д. Підкреслюючи цінність отриманих результатів попередніх напрацювань, необхідно вказати на наявність ряду невирішених проблемних питань. Сучасні економічні умови висувають нові завдання й вимагають подальших досліджень з удосконалення теоретичної бази діяльності стартап-компаній, як прогресивної форми інноваційного підприємництва.

Історія виникнення терміна «стартап» бере свій початок з 1939 року. Саме тоді в долині Санта-Клара (США, штат Каліфорнія) стали з'являтися підприємства, що здійснювали розробки у сфері високих технологій (hi-tech).

У той самий час випускники Стенфордського університету William Hewlett (Вільям Хьюлетт) і David Packard (Девід Паккард) почали реалізовувати в гаражі власний невеликий проект, назвавши цей захід «стартапом». Пізніше «невеликий проект» став відомою ІТ-компанією. Назва цієї компанії була складена з прізвищ її

засновників. Для того, щоб визначити, чие прізвище буде першим, Вільям і Девід кинули жереб. У результаті виграв Вільям, а назва компанії звучить як Хьюлетт-Паккард (Hewlett-Packard), або просто HP. Саму ж долину Санта-Клара пізніше, в 1971 році, стали називати «Кремніевою» або «Силіконовою». Саме вона є світовим центром високих технологій і місцем «прописки» найбільших світових стартапів [6].

Наприклад, відомий американський підприємець, творець восьми успішних стартапів, Стів Бланк вважає, що «стартап – це організація сформована для пошуку повторюваної і масштабованої бізнес-моделі» [7].

Гуру венчурного світу Пол Грем, засновник Y Combinator, творець Yahoo! Store і автор книги «Хакери та Художники» стверджує, що «стартап – це компанія, спроектована з метою швидкого зростання» [8].

Американський бізнесмен і блогер. Творець компанії Catalyst Recruiting і IMVU входив до наглядової ради за технологічними стартапами такими, як SpeedDate, KaChing, iIllumobile і pbWiki, відомий блогер в сфері бізнесу високих технологій Ерік Ріс, зазначає, що «стартап – це людський інститут, спроектований для створення нового продукту або сервісу в умовах критичної невизначеності» [4].

Однак у науковому вжитку цей термін з'явився порівняно недавно й має такі тлумачення: новостворені компанії, які знаходяться на стадії розвитку й будують свій бізнес на основі нових інноваційних ідей, або на основі технологій, які нещодавно з'явилися [2]; нова компанія (проект), що має обмежений набір